

FINANCIRANJE POLJOPRIVREDE U REPUBLICI HRVATSKOJ

Mađarević, Laura

Undergraduate thesis / Završni rad

2022

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **Josip Juraj Strossmayer University of Osijek, Faculty of Economics in Osijek / Sveučilište Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku, Ekonomski fakultet u Osijeku**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://urn.nsk.hr/urn:nbn:hr:145:095879>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2025-01-17**

Repository / Repozitorij:

[EFOS REPOSITORY - Repository of the Faculty of Economics in Osijek](#)

Sveučilište Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku

Ekonomski fakultet u Osijeku

Preddiplomski studij (*Financijski menadžment*)

Laura Mađarević

**FINANCIRANJE POLJOPRIVREDE U REPUBLICI
HRVATSKOJ**

Završni rad

Osijek, 2022.

Sveučilište Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku

Ekonomski fakultet u Osijeku

Preddiplomski studij (*Financijski menadžment*)

Laura Mađarević

**FINANCIRANJE POLJOPRIVREDE U REPUBLICI
HRVATSKOJ**

Završni rad

Kolegij: Agrarna ekonomija

JMBAG: 0010229897

e-mail: lmadarevic@efos.hr

Mentor: prof. dr. sc. Zdravko Tolušić

Osijek, 2022.

Josip Juraj Strossmayer University of Osijek
Faculty of Economics in Osijek
Undergraduate Study (*Financial management*)

Laura Mađarević

**FINANCING AGRICULTURE IN THE REPUBLIC OF
CROATIA**

Final paper

Osijek, 2022.

IZJAVA

O AKADEMSKOJ ČESTITOSTI, PRAVU PRIJENOSA INTELEKTUALNOG VLASNIŠTVA, SUGLASNOSTI ZA OBJAVU U INSTITUCIJSKIM REPOZITORIJIMA I ISTOVJETNOSTI DIGITALNE I TISKANE VERZIJE RADA

1. Kojom izjavljujem i svojim potpisom potvrđujem da je završni rad isključivo rezultat osobnoga rada koji se temelji na mojim istraživanjima i oslanja se na objavljenu literaturu. Potvrđujem poštivanje nepovredivosti autorstva te točno citiranje radova drugih autora i referiranje na njih.
2. Kojom izjavljujem da je Ekonomski fakultet u Osijeku, bez naknade u vremenski i teritorijalno neograničenom opsegu, nositelj svih prava intelektualnoga vlasništva u odnosu na navedeni rad pod licencom *Creative Commons Imenovanje – Nekomercijalno – Dijeli pod istim uvjetima 3.0 Hrvatska*.
3. Kojom izjavljujem da sam suglasan/suglasna da se trajno pohrani i objavi moj rad u institucijskom digitalnom repozitoriju Ekonomskoga fakulteta u Osijeku, repozitoriju Sveučilišta Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku te javno dostupnom repozitoriju Nacionalne i sveučilišne knjižnice u Zagrebu (u skladu s odredbama Zakona o znanstvenoj djelatnosti i visokom obrazovanju, NN br. 123/03, 198/03, 105/04, 174/04, 02/07, 46/07, 45/09, 63/11, 94/13, 139/13, 101/14, 60/15).
4. izjavljujem da sam autor/autorica predanog rada i da je sadržaj predane elektroničke datoteke u potpunosti istovjetan sa dovršenom tiskanom verzijom rada predanom u svrhu obrane istog.

Ime i prezime studenta/studentice: Laura Madarević

JMBAG: 0010229897

OIB: 38758014752

e-mail za kontakt: laura.madarevic1@gmail.com

Naziv studija: Preddiplomski studij, smjer Financijski menadžment

Naslov rada: Financiranje poljoprivrede u RH

Mentor/mentorica diplomskog rada: prof. dr. sc. Zdravko Tolušić

U Osijeku, 2022. godine

Potpis Laura Madarević

SAŽETAK

Poljoprivreda u Republici Hrvatskoj uz turizam predstavlja jednu od temeljnih djelatnosti stanovnika. Ova tvrdnja svakako je opravdana s obzirom na plodno tlo i pogodnu klimu za uzgajanje svih biljnih i životinjskih vrsta. Jedan od najbitnijih faktora svakako je ulaganje u poljoprivredu te u ruralne krajeve iz kojih se iseljava sve više mladih te dolazi do siromaštva u tim dijelovima zemlje. Ovaj problem država, ali i EU čija je Republika Hrvatska članica pokušavaju riješiti raznim izravnim poticajima, državnim potporama te potporama iz EU fondova. Do prije par godina veliki problem je bilo iskorištavanje sredstava zbog nedovoljnog kadra za pisanje europskih projekata za povlačenje sredstava, no situacija se kroz godine u tom smislu brzo razvija. Smanjenje troškova administracije i ubrzavanje postupaka natječaja također su pozitivni čimbenici koji utječu na prikupljanje sredstava ovim putem. Do problema dolazi zato što u Republici Hrvatskoj stanovništvo koje se bavi poljoprivredom je pretežito starije, a mladi iz određenih razloga zaobilaze ovo zanimanje. Jedan od uzroka može biti nedovoljna edukacija i obrazovanje u ovom području, ali se kroz razne programe EU i države pokušava riješiti i ovaj problem. Nedvojbeno je kako je cijeli svijet pod utjecajem globalizacije te brzog napretka tehnologije koja bi mogla mlade približiti ovoj djelatnosti. Uvođenje aplikacija koje se povezuju s usjevima te zdravljem životinja i biljaka, lakša dostupnost ostalim poljoprivrednicima, veliki broj potpora neki su od faktora pozitivnog trenda rasta broja poljoprivrednika u Republici Hrvatskoj.

Ključne riječi: poljoprivreda, potpore, EU, financiranje

ABSTRACT

Agriculture in the Republic of Croatia, along with tourism, is one of the basic activities of the population. This claim is certainly justified given the fertile soil and suitable climate for growing all plant and animal species. One of the most important factors is certainly investment in agriculture and in rural areas from which more and more young people emigrate and poverty occurs in these parts of the country. The states, but also the EU of which the Republic of Croatia is a member, are trying to solve this problem with various direct incentives, state aid and aid from EU funds. Until a few years ago, the use of funds was a big problem due to insufficient staff to write European projects for the withdrawal of funds, while the situation over the years in this regard is developing rapidly. Reducing administration costs, speeding up tender procedures are also a positive factor influencing fundraising in this way. The problem is that in the Republic of Croatia the population engaged in agriculture is mostly older and young people for certain reasons avoid this profession. One of the causes may be insufficient education and training in this area, and also through various EU and state programs, attempts are being made to solve this problem. There is no doubt that the whole world is under the influence of globalization and the rapid progress of technology that could bring young people closer to this activity. The introduction of applications related to crops and animal and plant health, easier access to other farmers, a large number of grants are some of the factors in the positive trend of growth in the number of farmers in the Republic of Croatia.

Key words: agriculture, support, EU, financing

SADRŽAJ

1. Uvod.....	1
2. Metodologija rada	2
3. Poljoprivreda u Hrvatskoj	3
3.1. Općenito o poljoprivredi	4
3.2. Stanje poljoprivrede u Hrvatskoj.....	5
4. Mogućnosti financiranja u poljoprivredi	7
4.1. Izravne potpore.....	8
4.2. Državne potpore	9
4.3. EU fondovi	11
5. Raspodjela EU fondova u poljoprivredi	15
5.1. Europski poljoprivredni fond za ruralni razvoj	16
5.2. Pristup LEADER.....	19
5.3. Europski fond za ribarstvo	19
6. Rasprava.....	21
7. Zaključak.....	22
Literatura.....	23
Popis tablica	25
Popis slika	25
Popis grafikona	25

1. Uvod

Prije svega, poljoprivreda kao gospodarska djelatnost od velike je važnosti za razvoj gospodarstva Republike Hrvatske. Da je Republika Hrvatska pogodna zemlja za uzgoj biljnih i životinjskih kultura dokazuju podaci o broju odobrenih potpora za financiranje poljoprivrede te broja podnesenih i odobrenih prijava za pribavljanje sredstava putem EU fondova. Neki od razloga zašto je Republika Hrvatska pogodna za ovu vrstu djelatnosti su: dobar geografski položaj i plodno tlo, veliki broj sunčanih dana tijekom godine, dobra iskorištenost prirodnih resursa te blizina uvoznih i izvoznih središta u Europi. Kako u Republici Hrvatskoj, pa tako i u ostatku svijeta poljoprivreda je jedna od najstarijih gospodarskih djelatnosti jer joj je primarni cilj prehraniti stanovništvo. Dakako, poljoprivreda danas u odnosu na poljoprivredu prije znatno se razlikuje, što nije začuđujuće zato što je došlo do globalizacije i naglog napretka tehnologije. Veliki broj poljoprivrednika danas se bavi ovom djelatnošću iz financijske koristi, a ne kako bi zadovoljili svoje egzistencijalne potrebe.

Do problema dolazi zato što se sve više mladih iz ruralnih dijelova zemlje iseljavaju u urbanija središta, te se zbog toga poljoprivredom bavi sve manje ljudi i samim time dolazi do većeg uvoza nego izvoza dobara. S financijskog aspekta dolazi do velikih nesrazmjera između cijena domaćih poljoprivrednih dobara u odnosu na uvozna, gdje se velike kompanije odlučuju na otkup inozemnih proizvoda prije nego domaćih. Ovim potezom mnogi poljoprivrednici su obeshrabreni te ih se pokušava potaknuti navedenim potporama na uspješno bavljenje ovom granom djelatnosti.

Rad se sastoji od sedam glavnih poglavlja, od čega se u prvom dijelu govori nešto više o poljoprivrednoj djelatnosti, stanju te mogućnostima financiranja poljoprivrede u Republici Hrvatskoj, na koji način i u kolikoj mjeri poljoprivrednici u Republici Hrvatskoj koriste tržišne i državne potpore te EU fondove. U istraživačkom dijelu rada govori se nešto više o raspodjeli EU fondova u poljoprivredi te temeljem tih podataka dolazi se do sumiranja činjenica i zaključaka u posljednjem dijelu rada.

Cilj rada je temeljem podataka koji su izneseni u radu utvrditi iskorištavaju li domaći poljoprivrednici tržišne, državne te EU potpore koje su bitan dio pokretača ruralnog razvoja.

2. Metodologija rada

Ovaj završni rad prvenstveno se temelji na sekundarnim podacima, kao što su: razni znanstveni članci, istraživanja, zakoni, pravilnici te razni Internet izvori. Tijekom pisanja završnog rada korišteno je nekoliko znanstvenih metoda.

Prilikom pisanja teorijskog dijela rada uglavnom se koriste metode deskripcije, metoda klasifikacije te deduktivna metoda. Metoda deskripcije korištena je kako bi se opisao sam pojam poljoprivrede te njezinog razvoja. Ova metoda ne zasniva se na znanstvenoj pozadini te je pogodna za opisivanje činjenica ili procesa. Deduktivna metoda koristi se za objašnjavanje obuhvata poljoprivrede kao gospodarske djelatnosti. Metoda klasifikacije u teorijskom dijelu korištena je za nabrojavanja i podjele tržišnih, državnih i europskih potpora. Statistička metoda koristi se za tablične prikaze u teorijskom dijelu rada.

U praktičnom dijelu rada navodi se raspodjela EU fondova u poljoprivredi od 2019. do 2021. godine. Najveći utjecaj u ovom dijelu rada imala je statistička metoda pomoću koje su prikazani rezultati istraživanja kroz navedene godine. Uz statističku metodu, ovdje je korištena i povijesna metoda koja se koristi za prikaz promjene kretanja povučених EU sredstava kroz navedeno razdoblje. Također, statistička metoda korištena je pri prezentiranju grafičkih prikaza.

Kao što je navedeno cilj ovog završnog rada je temeljem podataka koji su izneseni u radu utvrditi iskorištavaju li domaći poljoprivrednici tržišne, državne te EU potpore koje su bitan dio pokretača ruralnog razvoja.

Rad je pisan prema uputama objavljenim na službenim stranicama Ekonomskog fakulteta u Osijeku.

3. Poljoprivreda u Hrvatskoj

Poljoprivreda u Republici Hrvatskoj od iznimnog je značaja kako za državu i stanovništvo države pa tako i za inozemna tržišta. Ona stanovnicima Republike Hrvatske osigurava sigurne i zdrave namirnice za zadovoljenje osnovnih egzistencijalnih potreba, a državi kroz uvoz i izvoz povećavanje BDP-a te ostale prihode bitne za zemlju. Poljoprivredi je primarna djelatnost zadovoljenje prehrambenih navika stanovnika države, dok je u današnje vrijeme poljoprivreda bitan financijski faktor za veliki broj poljoprivrednika i njihovih obitelji. Republika Hrvatska obogaćena je plodnim tлом koje je pogodno za uzgoj raznih biljaka, voća, povrća te stoke koja se u krajnjem slučaju hrani nusproizvodima s hrvatskih polja. Velika ulaganja i brz razvoj tehnologije poljoprivrednicima omogućuju puno lakši rad na usjevima, nije više potrebno toliko puno ljudi na polju kako bi se npr. brao kukuruz već sve od sađenja, brige i berbe vrši jedan stroj.

Grahovac (2000:14) smatra da ne postoji univerzalna definicija poljoprivrede koja bi detaljno objasnila njezin smisao. S druge strane ostali autori ističu samo određeni dio definicije koji pokazuje različitosti poljoprivrede od ostalih djelatnosti. Poljoprivreda se dosta mijenjala posljednjih godina, na početku se hrana nabavljala prikupljanjem plodova različitih biljaka i lovom životinja, a danas se sve dosta promijenilo i industrijaliziralo, te se više koriste strojevi, a manje ljudski rad.

Iz Narodnih novina (2018) može se vidjeti kako postoje određeni ciljevi poljoprivredne politike Republike Hrvatske. Spomenuti ciljevi su napravljeni kako bi se postigao održiv razvoj te ostale njegove uloge, poput ekoloških, gospodarskih i društvenih. Neki od ciljeva su: povećanje konkurentnosti proizvoda koji su nastali u poljoprivrednoj proizvodnji, poboljšanje načina funkcioniranja prodaje proizvoda, optimalno korištenje prirodnih resursa, poljoprivreda koja ne utječe nepovoljno na okoliš te razvoj ruralnih područja i kreiranje novih radnih mjesta.

Legčević, Matijaković, Jakopović (2016) ističu važnost poljoprivrede kao grane u gospodarstvu. Podaci prikazuju kako je poljoprivreda jako bitna za Hrvatsko gospodarstvo jer doprinosi skoro 10% ukupnom BDP-u te više od 10% ukupnom uvozu i izvozu, a više od 20% čini ukupnu zaposlenost. Analizirani podaci su izabrani za period od 2009. do 2013. godine. Za poboljšanje poljoprivrede neophodno je promijeniti mišljenje društva koje smatra kako su poljoprivrednici samo teret društva, te napraviti nešto oko porezne reforme i pravednije raspodjele potpora.

Sudaric, Zmaic, Loncaric (2013) smatraju kako zadruge imaju bitnu ulogu u poljoprivrednom razvoju. Bitni čimbenici u poslovanju poljoprivrednog zadrugarstva u Republici Hrvatskoj su obiteljska poljoprivredna gospodarstva, odnosno OPG. Oni bi trebali prepoznavati prilike te prednosti i nedostatke, a potom se prilagoditi trenutnom tržištu. Prve zadruge u Republici Hrvatskoj osnovane su prije više od 150 godina i u tom su razdoblju bile vrlo bitne gospodarske institucije.

3.1. Općenito o poljoprivredi

Prije svega bitno je napomenuti kako se poljoprivredna djelatnost dijeli na veći broj kategorija koje su navedene u nastavku. Na prvu pomisao, ljudi često misle kako se poljoprivreda odnosi samo na uzgoj biljnih i životinjskih vrsta te brige oko istih, no to u praksi nije doista tako. Poljoprivreda obuhvaća i ljude koji se bave navedenim djelatnostima, ruralna područja i njihove resurse te stanovnike ruralnih područja.

Prema Hrvatskoj enciklopediji (2021) poljoprivredni proizvodi mogu se razvrstati prema raznim kriterijima. Jedan od kriterija je s obzirom na uzgojne metode. Pomoću tog kriterija razlikuju se četiri grane, a to su: ratarstvo, voćarstvo, vinogradarstvo i stočarstvo. S druge strane postoji kriterij s obzirom na svrhu proizvoda. Tako se mogu razvrstati: žitarice, industrijsko bilje, povrće, voće i ostalo.

Prema službenim stranicama Eurokonzalting (2022) poljoprivreda ne obuhvaća samo prehrambene navike i hranu nego i ruralne zajednice sa stanovnicima koji tamo žive i rade te prirodni resursi ruralnih krajeva. Tamo se navodi kako su lokalnim poljoprivrednicima od iznimne važnosti razni objekti, spremišta, strojevi, energenti te ostali materijali potrebni za bavljenje poljoprivredom. Uz to iznimno je bitna i zdravstvena skrb i zaštita domaćih životinja. Uz ove djelatnosti bitne su i ostale djelatnosti vezane za skladištenje, prijevoz, pakiranje te pripremu poljoprivrednih dobara. Navedeni elementi predstavljaju važan čimbenik za budući razvoj ruralnog prostora za budući ekološki prihvatljiv razvoj. Kada je riječ o programu ruralnog razvoja poljoprivrede Republike Hrvatske on je usmjeren na međusobnu konkurentnost poljoprivrede, prerađivačke industrije i šumarstva ali i na poljoprivrednike i stanovnike koji su dio tih krajeva te im je potrebno unaprijediti životne i radne uvjete na tim područjima.

3.2. Stanje poljoprivrede u Hrvatskoj

Nakon što je Republika Hrvatska ušla u sustav Europske unije, stanje poljoprivrede kao djelatnosti znatno se poboljšalo. Prvenstveno zbog raznih poticaja koje nudi Europska unija u sklopu razvoja ruralnog poljoprivrednog gospodarstva, uz to jedan od razloga je i svakako lakši izvoz i uvoz poljoprivrednih gotovih proizvoda, te poluproizvoda koji će se koristiti u daljnjoj proizvodnji.

Kontrec (2014) tvrdi kako u RH privatno vlasništvo čini veći postotak nego poljoprivredna zemljišta, a država posjeduje otprilike 30% poljoprivrednog zemljišta. Spomenuto zemljište država u većini slučajeva daje u zakup a u rijetkim situacijama ga prodaje. Zemljištem koje posjeduje Republika Hrvatska može se raspolagati na više načina, neki od tih načina su: zakup, zakup za ribnjake, zakup zajedničkih pašnjaka, privremeno korištenje, zamjena, prodaja izravnom pogodbom te davanje na korištenje bez javnog poziva.

U nastavku slijedi tablica 1 koja prikazuje broj poljoprivrednika prema organizacijskom obliku u 2019. i 2020. godini.

Tablica 1 Broj poljoprivrednika prema organizacijskom obliku

Organizacijski oblik	Broj poljoprivrednika		Udio u ukupnom broju poljoprivrednika %	
	na dan 31.12.2019.	na dan 31.12.2020	na dan 31.12.2019.	na dan 31.12.2020
OPG	164.998	154.679	96,7	90,5
SOPG	2.032	10.250	1,2	6
SOPG i OPG ukupno	164.998	164.929	96,7	96,5
Obrta	2.251	2.299	1,3	1,3
Zadruga	362	355	0,2	0,2
Trgovačko društvo	2.846	3.039	1,7	1,8

Druga pravna osoba	205	215	0,1	0,1
UKUPNO	170.662	170.873	100	100

Izvor: Obrada autora temeljem službenih podataka Ministarstva poljoprivrede

(Poljoprivreda.gov, 2021)

Prema podacima Ministarstva poljoprivrede (2021), a koji su navedeni u tablici 1 može se vidjeti zastupljenost organizacijskih oblika u djelatnosti poljoprivrede u Republici Hrvatskoj za 2019. i 2020. godinu. Temeljem navedenih podataka može se zaključiti kako se u Republici Hrvatskoj nalazi 170.662 registrirana pravna oblika za obavljanje poljoprivredne djelatnosti. Od ukupnog broja najviše poljoprivrednika odlučuje se za OPG kao organizacijski oblik, čak njih 164.998 u 2019. godini, a u 2020. nešto manje 154.679. Ovaj broj čini ukupno 96,7%, odnosno 90,5% ukupnog broja poljoprivrednika s obzirom na organizacijski oblik obavljanja djelatnosti. Najmanje poljoprivrednika odlučuje se za druge pravne oblike te zadruge kao organizacijski oblik poslovanja. Pa tako u 2019. godini organizacijski oblik zadruga broji 362 korisnika, a u 2020. nešto manje, 355 korisnika. U globalu broj poljoprivrednika se povećavao u 2020. godini za 1%, što nije nekakav značajan postotak, ali najbitnije je da je zabilježen trend rasta što je svakako dobar pokazatelj istraživanja.

4. Mogućnosti financiranja u poljoprivredi

Kao što je česta praksa kod financiranja svih djelatnosti ugovaranje kredita kako bi se nabavila određena sredstva za pokretanje poslovnog pothvata, ista stvar je i u poljoprivredi. Ljudi često smatraju poljoprivredu kao jednostavnu djelatnost, no to nije uistinu tako. Bitno je provesti dobar poslovni plan i raspodjelu troškova kako bi se mogla nabaviti određena poljoprivredna mehanizacija poput radnih strojeva, zemlje, ljudi i slično. Financiranje također može biti dugoročno i kratkoročno koje se može provoditi kroz financiranje putem vlastitih sredstava ili s druge strane financiranje putem eksternih kanala.

Izvori kratkoročnog financiranja mogu biti (Poslovne financije, 2022):

- „trgovački krediti,
- bankovni krediti
- factoring,
- leasing
- komercijalni zapisi,
- bespovratna sredstva (državne potpore)
- vlastita imovina (prodaja)“.

Kada je riječ o dugoročnom obliku financiranja ono se može podijeliti na (Grbac, 2018):

- „leasing,
- franšizing,
- dugoročno kreditiranje“.

Poljoprivrednici se najčešće okreću kratkoročnom financiranju poput bespovratnih sredstava ili bankovnih kredita, dok kod npr. kupovine strojeva odlučuju se za financiranje putem leasinga ili dugoročnog kreditiranja. Za provođenje istraživanja u ovom radu najviše se oslanja na potpore. (Petrač, 2002)

Petrač (2002) smatra kako su najvažniji elementi sustava poticaja: premije, regresi, novčani poticaji, investicije te krediti. Premije su iznosi koje je potrebno isplatiti poljoprivrednicima za isporučivanje poljoprivrednih proizvoda. Regresi su način na koji država pomaže razvoj i razvitak poljoprivrede. Novčani poticaji se dobivaju po određenoj jedinici za robnu proizvodnju ili proizvodne kapacitete. Investicije su određena ulaganja za nabavljanje novih sredstava ili

zamjenu postojećih sredstava. Krediti su osnovani na davanju prava za korištenje novca ili drugih predmeta na određeno vrijeme i pod prethodno određenim uvjetima.

Kesner-Škreb (2012) tvrdi kako su potpore za poljoprivredu porasle s 1,7 na 4 milijarde kuna od 2002. do 2010. godine. Udio BDP- a u potporama za poljoprivredu ne slijedi kretanje sektorskih potpora, već potpore imaju kontinuirani rast za razliku od drugih događanja u gospodarstvu. Postotak u BDP-u se poslije 2004. godine skoro udvostručio.

U ovom radu uz sve navedene mogućnosti poticanja države za što bolji poljoprivredni razvoj, najviše se oslanja na tržišne i državne potpore te EU fondove kao načine financiranja poljoprivrede.

4.1. Izravne potpore

Izravna potpora služi poljoprivrednicima prvenstveno kao sredstvo pomoći za dugoročni razvoj bavljenja ovom djelatnosti te promicanju i održanju ruralnog razvoja zemlje. Izravne potpore određene su i propisane posebnim Zakonom o poljoprivredi, Zakonom o obiteljskom poljoprivrednom gospodarstvu te ostalim pravilnicima vezanim za ovo područje izučavanja.

Prema Ministarstvu financija (2022) izravne potpore obuhvaćaju mjere iz Programa izravnih plaćanja i mjere državne potpore za plaćanje u jako osjetljivim sektorima. Izravna plaćanja su potpora poljoprivredniku koje se dobivaju na godišnjoj razini. Ona se sastoje od osnovnog plaćanja, zelenog plaćanja, raspodijeljenog plaćanja za prvih 20 ha te dodatnog plaćanja. Program za male poljoprivrednike je također u okviru izravnih plaćanja, a njegov ukupni godišnji iznos ne prelazi 5.000 kn.

Prema Agenciji za plaćanja u poljoprivredi, ribarstvu i ruralnom razvoju (2022) svi poljoprivrednici koji planiraju aplicirati na izravne potpore u poljoprivrednoj djelatnosti moraju se pridržavati uvjetima propisanih Pravilnikom o provedbi izravne potpore i IAKS mjera ruralnog razvoja, uz to u obzir treba uzeti i Pravilnik o višestrukoj sukladnosti.

U nastavku slijedi tablica 2 koja prikazuje financijske podatke za Program izravnih plaćanja.

Tablica 2 Program izravnih plaćanja

	Maksimalna financijska potpora za Program izravnih plaćanja za 2020. godinu (000 EUR)
Ukupna omotnica za financiranje Programa izravnih plaćanja	424.801
Osnovno plaćanje	182.665
Plaćanje za poljoprivredne prakse korisne za okoliš i klimu - "zeleno plaćanje"	127.440
Preraspodijeljeno plaćanje	42.480
Plaćanje za mlade poljoprivrednike	8.496
Proizvodno vezane potpore:	63.720
- krave u proizvodnji mlijeka	20.985
- tov junadi	13.296
- krave dojilje	6.797
- ovce i koze	5.013
- proizvodnja povrća	1.997
- proizvodnja voća	2.124
- šećerna repa	5.013
- proteinski usjevi	8.496

Izvor: Obrada autora temeljem službenih podataka Ministarstva poljoprivrede (Ministarstvo poljoprivrede, 2022)

Prema podacima Ministarstva poljoprivrede (2021), a koji su navedeni u tablici 2 može se vidjeti kako ukupna omotnica, odnosno fond za financiranje Programa izravnih plaćanja iznosi 428.801 mil. EUR, što je doista veliki iznos koji se dodjeljuje izravno poljoprivrednicima u svrhu ruralnog razvoja i pomoći obavljanja djelatnosti. Ovi iznosi predstavljaju bespovratna sredstva. Kao što je već navedeno plaćanja se vrše kroz razne kategorije, točnije proizvodno vezane potpore uz krave u proizvodnji mlijeka, tov junadi, krave dojilje, ovce i koze, proizvodnju povrća te proizvodnju voća. Unutar ovih kategorija najviše sredstava dodjeljuje se za krave u proizvodnji mlijeka u iznosu od 20.985 mil. EUR, dok se najmanje odvaja za proizvodnju povrća i to u iznosu od 1.997 mil. EUR.

4.2. Državne potpore

Državne potpore u poljoprivredi predstavljaju jedan od temeljnih čimbenika financiranja poljoprivredne djelatnosti te su jedan od načina kojima se radi na razvijanju ruralnih dijelova

zemlje. U nastavku slijede definicija državne potpore prema službenom izvješću Vlade RH te prema Petraču.

Prema Vladi Republike Hrvatske (2019) državnom potporom nazivaju se mjere koje sadrže sredstva raspodijeljena iz državnog proračuna, proračuna županije, grada i općine, fondova i pravnih osoba koja su u vlasništvu države, odnosno sredstva gdje javna vlast ima kontrolu. Potporom države se smatra i manji prihod države zbog neplaćanja poreza nepodmirenja dugovanja, prodavanje nekretnina koje posjeduje država ispod cijene koja je određena na tržištu. Sredstva Europske unije se također smatraju kao državna sredstva.

Petrač (2002) smatra kako se državne potpore mogu najjednostavnije objasniti kao oblik pomoći tako da država dodjeljuje sredstva dijelu gospodarstva, a sve iz razloga kako bi potaknula privredne aktivnosti i njihovo obavljanje.

U nastavku slijedi tablica 3 koja prikazuje ukupni iznos potpora u poljoprivredi i ribarstvu za razdoblje od 2018. – 2020. godine.

Tablica 3 Ukupni iznos potpora

2018.		
u mil. HRK	u mil. EUR	udio (%)
6160,4	830,9	41,43
2019.		
u mil. HRK	u mil. EUR	udio (%)
6677,1	900,7	44,32
2020.		
u mil. HRK	u mil. EUR	udio (%)
7679,9	1019,5	36,4

Izvor: Obrada autora temeljem podataka (Poljoprivreda.gov, 2022)

Navedena tablica prikazuje ukupni iznos dodijeljenih državnih potpora u djelatnosti poljoprivrede i ribarstva u razdoblju od 2018.-2020. godine. Iz tablice se može vidjeti kako je najviše sredstava dodijeljeno 2020. godine i to u iznosu od 7679,9 mil. HRK čemu svakako razlog može biti povećanje sredstava od strane države zbog pandemije koja je pogodila cijeli svijet. Zanimljivo je primijetiti kako 2020. godine udio u ukupnim državnim potporama u svim granama djelatnosti za poljoprivredu zauzima manje nego u protekle dvije godine što se također može povezati s pandemijom gdje su određene djelatnosti bile puno više pogođene, te su trebale dodatnu državnu potporu. Najmanji iznos potpora dodijeljen je 2018. godine u iznosu od 6160,4

mil. HRK. Bitno je napomenuti kako dodjeljivanje državnih potpora bilježi pozitivan trend rasta kroz godine.

Prema Pravilniku (NN 72/2017) razlikuju se sljedeće vrste državnih potpora:

1. Izuzeta državna potpora – prijavljuje se sukladno Uredbi o izuzetoj državnoj potpori
2. Potpora male vrijednosti – potpora čiji je iznos dovoljno malen da ne ugrožava tržišno natjecanje na tržištu EU.
3. Program državne potpore – pojedinačne potpore koje se dodjeljuju temeljem pravnog akta, a nisu namijenjene za poseban projekt.
4. Pojedinačna državna potpora – dodjeljuju se na temelju programa uz obveznu prijavu ili potpore koje se ne dodjeljuju na temelju programa

4.3. EU fondovi

Nakon što je Republika Hrvatska pristupila Europskoj uniji otvorile su joj se dodatne mogućnosti za financiranje i poticanje poljoprivrede i ruralnog razvitka.

Prema Ministarstvu regionalnog razvoja i fondova Europske unije (2022) zajednička poljoprivredna politika Europske unije, odnosno ZPP, zasniva se na dva stupa: tržišna politika i politika ruralnog razvoja. Odredba o financiranju ZPP određuje temelj za osnivanje dva nova fonda, a u posljednjih 15 godina iz svakog fonda financira se jedan od stupova ZPP. Prvi je stup financiran iz Europskog fonda za garancije u poljoprivredi (EFGP) te on omogućava pomoć poljoprivrednicima zemalja članica. Drugi je stup financiran iz Europskog poljoprivrednog fonda za ruralni razvoj (EPFRR), a on je orijentiran na financiranje programa za ruralni razvoj. Spomenuta dva fonda koja financiraju stupove ZPP-a koriste se u istom razdoblju od 2007. do 2013. godine.

Tukara (2015) smatra kako europski fond za regionalni razvoj podupire poboljšanje ekonomske i socijalne povezanosti iz razloga kako bi razlika između regija Europske unije bila manja. Za razdoblje 2014.-2020. utrošeno je skoro 200 milijardi eura radi stvaranja i održavanja radnih mjesta u poduzećima, investiranja u infrastrukturu, investiranja u socijalnu, zdravstvenu te obrazovnu infrastrukturu, razvijanja unutarnjih potencijala i istraživanja inovacija i tehničku pomoć.

Uz sve navedeno bitno je navesti kako Europski fondovi također potiču razvoj i ulaganje u mlade poljoprivrednike, pa tako postoje poticaji za poljoprivrednike do 41 godinu koji nemaju poljoprivredno gospodarstvo duže od dvije godine uz uvjet da imaju certifikat o stručnom osposobljavanju za poljoprivredna ili veterinarska zanimanja. Ova vrsta fonda ograničena je na iznose veličine od 8.000 do 50.000 eura.

Prema Intermedia projekt (2022) postoje dvije opcije za svakog mladog poljoprivrednika u vidu iznosa potpore i obveza koje ga prate. S jedne strane poljoprivrednik može dobiti potporu u iznosu 30.000 eura bespovratnih sredstava, ali ima zaduženje da upiše gospodarstvo u RPO i zaposli mladog poljoprivrednika, za to ima rok od pet godina. S druge strane mladi poljoprivrednik može ostvariti od 20.000 eura bespovratnih sredstava ako nije u stanju prihvatiti obveze. U navedenom primjeru on mora ostati nositelj gospodarstva narednih pet godina. Navedena bespovratna sredstva mogu se koristiti za kupovinu strojeva, kupovinu zemljišta, te kako bi se izgradili i opremili objekti za poljoprivrednu proizvodnju. Navedeni projekt se mora provesti u roku od tri godine.

Kako bi se jasnije vidjelo stanje Republike Hrvatske u odnosu na druge europske zemlje u nastavku slijedi tablica 4 koja prikazuje ukupni proračun EPFRR-a prema zemljama u milijunima eura za 2017. godinu.

Tablica 4 Ukupni proračun EPFRR-a

Država	2014.-2020. MS (mil. EUR)	Odobrena sredstva
Belgija	648	540
Bugarska	2367	695
Češka	2306	1085
Danska	919	455
Njemačka	9446	5230
Estonija	823	420
Irska	2191	994
Grčka	4718	1818
Španjolska	8297	2784
Francuska	11385	3782
Hrvatska	2026	418
Italija	10444	5101
Cipar	132	23
Latvija	1076	539
Litva	1613	733
Luksemburg	101	99
Mađarska	3431	1688
Malta	97	8

Nizozemska	765	222
Austrija	3938	2912
Poljska	8698	1875
Portugal	4058	2466
Rumunjska	8128	2369
Slovenija	838	283
Slovačka	1560	940
Finska	2380	3034
Švedska	1764	1664
UK	5200	5231

Izvor: Obrada autora temeljem podataka (Europska komisija, 2018)

Nakon analize navedenih podataka iz tablice može se zaključiti kako je najviše sredstava namijenjeno Italiji, no kod realizacije ipak Italija nije ta koja je povukla najviše sredstava. Država koja je povukla čak više sredstava nego što je planirano je Velika Britanija. Pisanje EU projekata za rukom je pošlo uz Veliku Britaniju i Portugalu i Finskoj. Kada je riječ o Republici Hrvatskoj, rezultati si pomalo poražavajući. Od ukupno planiranih 2.026 mil. EUR sredstava Republici Hrvatskoj na temelju pisanih projekata dodijeljeno je samo 418 mil. EUR. Kao jedan od problema navodi se nedostatak kadra u 2017. godini za pisanje i provedbu projekata, što se kroz godine znatno poboljšalo te Republika Hrvatska povlači puno više sredstava.

U nastavku slijedi sažetak istraživanja prema EU Agricultural Economics Briefs za 2013. godinu prema zastupljenosti i strukturi poljoprivrednika prema državama.

Knežević (2018) smatra kako se poljoprivrednici u različitim državama koje su članice Europske unije previše ne razlikuju. Veći dio poljoprivrednika je stariji od 55 godina, a tek mali dio čine poljoprivrednici koji su mlađi od 35 godina. U Portugalu postoji najviši postotak poljoprivrednika koji imaju preko 55 godina, a u Austriji je najmanji postotak starijih poljoprivrednika. S druge strane postotak mladih poljoprivrednika je najveći u Poljskoj, a najmanji postotak mlađih poljoprivrednika je na Cipru.

Kao što se da primijetiti kako u ostalim zemljama, tako je i u Republici Hrvatskoj veliki problem poticanja mladih na bavljenje poljoprivrednom djelatnosti. Uz EU fondove koji otvaraju mnoge mogućnosti mladima, pretpostavlja se da će se mladi puno više naći u ovoj djelatnosti konstantnim razvojem tehnologije. Velika popularnost stječe se uvođenjem mobilnih aplikacija u poljoprivredu, pa samim time čine interesantnije područje mlađim poljoprivrednicima. Pomoću nekih od aplikacija moguće je pratiti zdravlje usjeva, povezivati uzgoj životinja i biljaka s mobilnim uređajem, lakši pristup i iskustva drugih poljoprivrednika u smislu pomoći prilikom nedoumica mlađih poljoprivrednika. Navedenim akcijama pokušava se mlade zadržati

u ruralnih dijelovima zemalja te potaknuti inovativnost i napredak u navedenoj djelatnosti. Uz same poljoprivrednike, fondovi otvaraju puno radnih mjesta i za one koji se bave pisanjem projekata, investicijskih planova te troškovnika.

5. Raspodjela EU fondova u poljoprivredi

Nakon što je obrađena teorijska podloga i uvod u to što je uopće poljoprivreda, što sve spada pod poljoprivredu te mogućnosti financiranje poljoprivrede, ovaj dio rada više se oslanja na same EU fondove koji predstavljaju jedan od najzastupljenijih i najčešće korištenih izvora financiranja poljoprivrede i razvoja ruralnih dijelova zemlje. Detaljno se u ovom dijelu rada analizira Europski poljoprivredni fond za ruralni razvoj (EPFRR), pristup LEADER te Europski fond za ribarstvo (EFR). Bitno je navesti što sve ulazi u navedene fondove, te će se temeljem statističkih podataka koliko je povučeno navedenih sredstava iz kojeg fonda doći do određenih zaključaka mogu li se s obzirom na odnos planiranih i iskorištenih sredstava više iskoristiti navedeni fondovi, ili s druge strane poljoprivrednici Republike Hrvatske dovoljno iskorištavaju fondove koji su im na raspolaganju od kada je RH postala članica Europske Unije.

Prije samog istraživanja u nastavku slijedi tablica 5 koja prikazuje broj poljoprivrednika u Republici Hrvatskoj.

Tablica 5 Broj poljoprivrednika

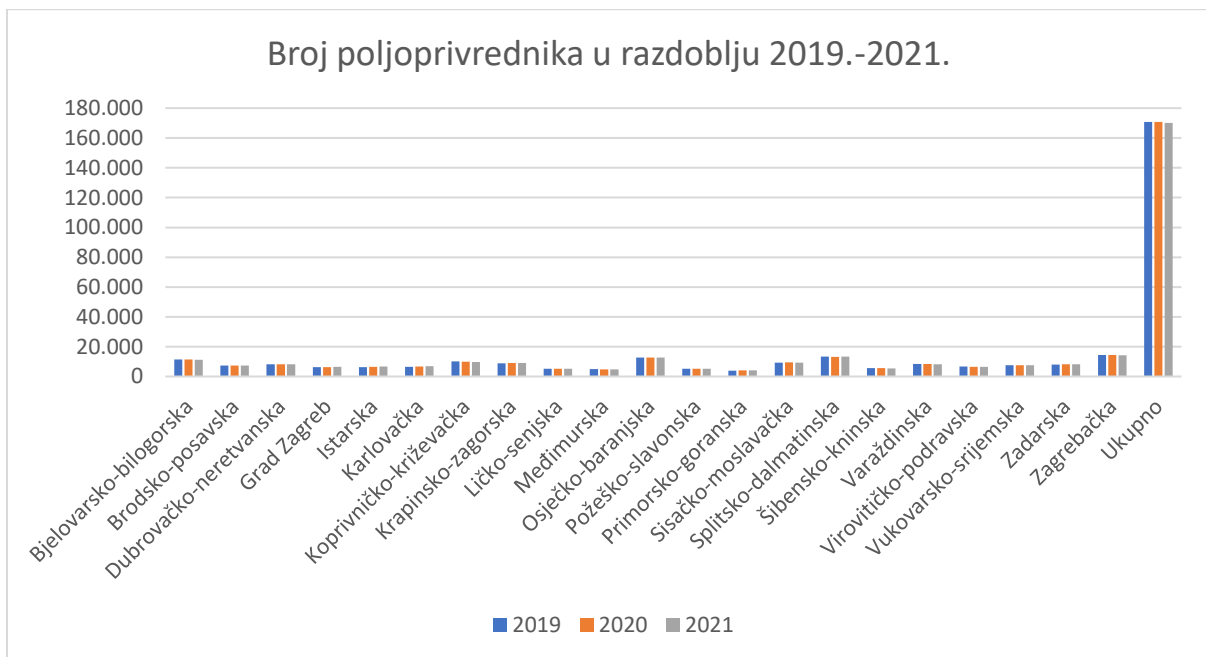
Županija	2019	2020	2021
Bjelovarsko-bilogorska	11.399	11.329	11.124
Brodsko-posavska	7.342	7.313	7.329
Dubrovačko-neretvanska	8.244	8.225	8.215
Grad Zagreb	6.239	6.363	6.508
Istarska	6.355	6.449	6.613
Karlovačka	6.541	6.703	6.845
Koprivničko-križevačka	10.135	10.006	9.682
Krapinsko-zagorska	8.937	8.973	9.039
Ličko-senjska	5.167	5.196	5.195
Međimurska	4.901	4.841	4.738
Osječko-baranjska	12.790	12.697	12.634
Požeško-slavonska	5.222	5.244	5.115
Primorsko-goranska	4.010	4.062	4.118
Sisačko-moslavačka	9.247	9.385	9.376
Splitsko-dalmatinska	13.307	13.236	13.313
Šibensko-kninska	5.658	5.579	5.386
Varaždinska	8.490	8.444	8.160
Virovitičko-podravska	6.597	6.552	6.504
Vukovarsko-srijemska	7.513	7.533	7.600
Zadarska	8.000	8.142	8.305
Zagrebačka	14.493	14.497	14.260
Ukupno	170.662	170.837	170.059

Izvor: Obrada autora temeljem podataka (APPRRR, 2022)

Prema podacima APPRRR-a (2022). a koji su navedeni u tablici 5, može se vidjeti kako se broj poljoprivrednika kroz promatrane godine gotovo ni ne mijenja. Županija koja ima najviše poljoprivrednika je Zagrebačka koja u svakoj godini bilježi najveći broj u odnosu na druge županije. Najviše poljoprivrednika broji 2020. godina, njih 14.497. Nakon Zagrebačke županije najveći broj ima Splitsko-dalmatinska koja broji najviše poljoprivrednika 2021. godine, njih 13.313. Treća najbolja županija prema broju poljoprivrednika je Osječko-baranjska, koja 2019. godine broji najviše poljoprivrednika, njih 12.790. Kada je riječ o ukupnom broju, najviše registriranih poljoprivrednika je u 2020. godini, njih 170.837. Do ovog trenda dolazi možda zbog COVID-a gdje su ljudi bili primorani napustiti određene djelatnosti, te se uz potpore za samozapošljavanje morali zbog financijskih razloga okrenuti poljoprivrednoj djelatnosti. Brojke vrlo malo osciliraju kroz godine, no bitno je obratiti pozornost na pad od 603 poljoprivrednika 2021. godine u odnosu na 2019.

Kako bi se lakše vidio udio poljoprivrednika po županijama u razdoblju od 2019. do 2021. godine u nastavku slijedi grafički prikaz 1 koji prikazuje broj poljoprivrednika.

Grafički prikaz 1 Broj poljoprivrednika

Izvor: Obrada autora temeljem podataka (APPRRR, 2022)

5.1. Europski poljoprivredni fond za ruralni razvoj

Belić (2011:89) smatra kako je EPFRR fond s univerzalnim pravilima za ruralni razvoj. Prije se ruralni razvoj financirao iz Europskog fonda za usmjeravanje i garancije u poljoprivredi. On se sastojao od dvije sastavnice, a to su usmjeravanje i garancija. EPFRR određuje tri bitna cilja od kojih se mogu financirati aktivnosti, poput poboljšanja konkurentnosti, okoliša, krajolika, kvalitetnijeg života te poticanje raznolikog ruralnog gospodarstva. Određene tematske osi odgovaraju točno određenom prioritetnom cilju Plana za ruralni razvoj. Zemlje koje su članice imaju pravo odabrati mjere koji im najviše odgovaraju za zadovoljenje njihovih potreba. Europski poljoprivredni fond pretežno je korišten radi financiranja drugog stupa Zajedničke poljoprivredne politike.

U nastavku slijedi tablica 6 koja prikazuje tri tematske osi EPFRR-a

Tablica 6 Osi EPFRR-a

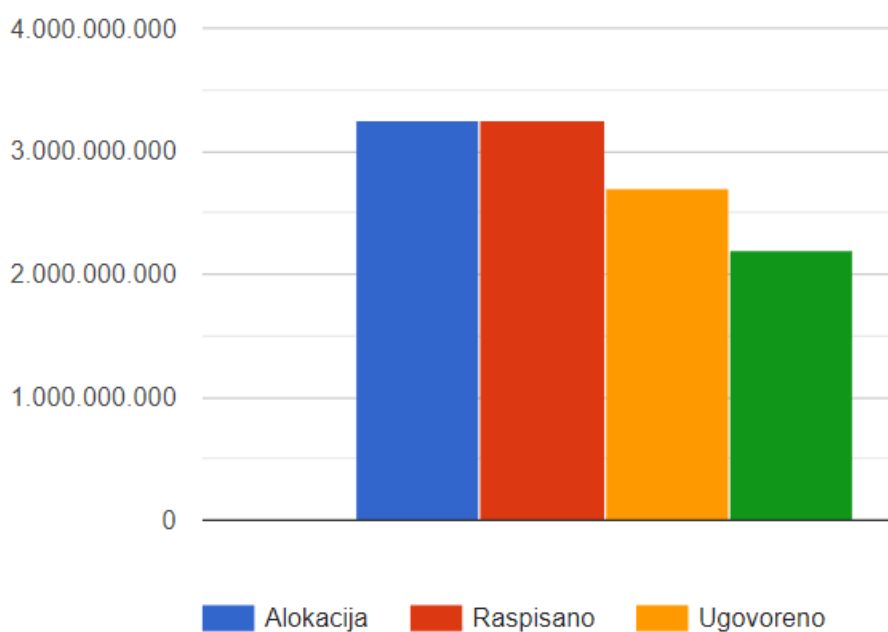
Prva os (Konkurentnost)	Druga os (Zaštita okoliša i upravljanje zemljištem)	Treća os (Gospodarska raznolikost)
Otvaranje novih trgovina za poljoprivredne i šumarske proizvode	Podupire bioraznolikost, očuvanje i razvoj ekoloških i šumarskih krajolika	Kvaliteta života
Poboljšanje ekološke učinkovitosti na farmama i u šumarstvu	Očuvanje voda	Podupire raznolikost ruralnog gospodarstva
Modernizacija poljoprivrednih gospodarstava	Mjere usmjerene na smanjenje efekta klimatskih promjena	Podupiranje kvalitete života u ruralnim područjima
Povećanje gospodarske vrijednosti šuma	Aktivnosti vezane za održivu uporabu poput poljoprivrednih površina, skrb za životinje, neproizvodne investicije, posebne investicije u ekološke mreže poput NATURA 2000	
Prerada i tržišni plasman poljoprivrednih i šumarskih proizvoda	Pošumljavanje, obnavljanje šumskih potencijala i prevencija	
Prilagodba standardima EU	Neproizvodne investicije	
Poboljšanje i razvoj infrastrukture		
Razvoj poslovnih vještina, pružanje savjetodavnih usluga i organizacija strukovnog		

usavršavanja u ruralnim područjima
Potpora novim, mladim poljoprivrednicima, prijevremeni odlazak poljoprivrednika u mirovinu

Izvor: Obrada autora temeljem podataka (Ministarstvo poljoprivrede, 2022)

Kao što se može primijetiti iz navedene tablice EPFRR se može podijeliti prema određenim kategorijama, točnije prvoj, drugoj i trećoj osi. Prva os odnosi se na konkurentnost što obuhvaća poboljšanje i razvoj infrastrukture u poljoprivredi, potpore, te tržište i prilagodba tržištu u cjelini. Druga os odnosi se na zaštitu okoliša i upravljanje poljoprivrednim zemljištem, dok se treća os odnosi na kvalitetu života ljudi u ruralnim krajevima i poljoprivrednika te gospodarska raznolikost. Ovom kategorizacijom točno se može bazirati na određene stavke unutar kategorija te je puno lakše kontrolirati određene zadaće fonda ako su razdvojeni, nego da je sve zajedno gdje može dolaziti do određenih nesrazmjera. U tablici se spominje i NATURA 2000 koja se bazira na posebne ekološke investicije u poljoprivredi.

U nastavku slijedi slika 1. koja prikazuje ukupnu alokaciju sredstava kroz EPFRR fond u razdoblju od 2014.-2021. godine.

Slika 1 Alokacija sredstava EPFRR-a

Izvor: (Ministarstvo poljoprivrede, 2022)

Slika 1. prikazuje ukupni broj alokacije sredstava u razdoblju od 2014.-2021. godine. Ukupno sredstava za alokaciju bilo je 3.247.341.458 EUR, od kojih je raspisano 3.247.341.458 EUR, a ugovoreno 2.702.938.893 EUR sredstava. Zeleni stupac na posljertku predstavlja plaćene iznose koji iznose 2.201.718.736 EUR. Ovaj grafički prikaz izvrsno prikazuje broj alociranih sredstava iz EPRFF fonda, pa tako se može zaključiti kako su gotovo sva ugovorena sredstva za Republiku Hrvatsko skoro pa i iskorištena, kada je riječ o vraćanju sredstava koji se mogu davati u obliku kredita, plaćen je već veliki dio bez obzira na to što se pomoću grafikona ne može vidjeti rok odobrenja kredita od strane EU.

5.2. Pristup LEADER

Kao dio EPRFF fonda nalazi se i pristup LEADER koji također predstavlja još jednu od mjera financiranja poljoprivrede iz Europskih fondova.

Prema Ministarstvu regionalnog razvoja i fondova Europske Unije (2022) pristup LEADER prikazuje projekt koji je započela Europska komisija. Spomenutim projektom se ruralno stanovništvo nastoji mobilizirati kako bi se razmotrili potencijali svakoga kraja koje je naposljetku potrebno oblikovati izradom i primjenom razvojne strategije. LEADER je orijentiran i na lokalne strategije za razvoj koje uključuju zajedničke aktivnosti koje se koriste pristupom odozdo prema gore. Uz to bitno je i osnivanje lokalnih akcijskih grupa (LAG-ova) koje će obavljati cijeli proces. Spomenuti proces se sastoji od inovacija, suradnji i umrežavanja.

5.3. Europski fond za ribarstvo

„Europski fond za pomorstvo i ribarstvo financirat će ciljeve reformirane Zajedničke ribarske politike i Integrirane pomorske politike.“ (Tufekčić, 2013:175)

Prema MRRIFEU (2022) EFR je instrument koji služi za podupiranje Zajedničke ribarstvene politike EU. Spomenuti instrument zamjenjuje Financijski instrument za usmjeravanje u ribarstvu (FIUR) koji je bio korišten do 2006. godine za strukturnu reformu ribarskog sektora Europske unije. EFR je zamišljen kako bi osiguravao ribarstvo i industriju akvakulture. Pomoću

EFR-a se financiraju aktivnosti kao što su istraživanje tržišta, moderniziranje flota te smanjenje ribarskih potencijala, zbog spomenutih aktivnosti EFR je jak alat koji služi za rukovođenje europskim ribarskim sektorom.

Prema MRRIFEU (2022) aktivnosti EFR se odvijaju kroz prioritetne mjere koje zadovoljavaju sljedeće: prilagodbu ribarske flote, zaštitu akvakulture, zaštitu prirodnih resursa i njegovo jačanje, održiv razvoj te jačanje gospodarstva koji su pogođeni padom ribarskih aktivnosti.

U nastavku slijedi slika 2. koja prikazuje broj dodijeljenih doprinosa EU u sektor ribarstva u 2019. godini.

Lokacija	Broj dodjela	Doprinos EU-a (HRK, ukupno)	Prihvatljivi troškovi (uključuje i korisnikov dio) (HRK, ukupno)	Doprinos korisnika (HRK, ukupno)
Grad Zagreb	11	5.796.336,66	8.859.122,84	3.062.786,18
Zagrebačka	1	36.997,15	49.329,53	12.332,38
Dubrovačko-neretvanska	86	7.806.136,60	15.594.944,70	7.788.808,10
Splitsko-dalmatinska	376	51.966.320,14	125.623.992,16	73.657.672,02
Šibensko-kninska	91	5.235.353,66	10.123.202,36	4.887.848,70
Zadarska	575	128.943.044,43	332.141.051,41	203.198.006,99
Osječko-baranjska	1	7.835.410,19	20.896.709,80	13.061.299,62
Virovitičko-podravska	3	7.278.746,05	32.349.982,46	25.071.236,41
Međimurska	1	16.382,81	43.687,50	27.304,69
Bjelovarsko-bilogorska	3	1.381.033,00	3.682.754,68	2.301.721,68
Karlovačka	1	4.798.845,40	12.796.921,07	7.998.075,67
Krapinsko-zagorska	1	1.182.545,62	3.153.455,00	1.970.909,38
Primorsko-goranska	286	53.626.893,65	142.701.744,60	89.074.850,95
Istarska	185	33.666.500,21	73.496.156,03	39.829.655,82
Ličko-senjska	3	668.706,04	999.181,14	330.475,10
UKUPNO	1624	310.239.251,61	782.512.235,29	472.272.983,68

Slika 2 Europski fond za ribarstvo, dodijeljena sredstva

Izvor: (EU ribarstvo, 2022)

Kada je riječ o dodijeljenim sredstvima prema županijama u Republici Hrvatskoj, najviše doprinosa EU otišlo je u Zadarsku županiju gdje je dodijeljeno 575 potpora u iznosu od 128.943.044,43 kn. Županija koja je povukla najmanji iznos sredstava je Međimurska u kojoj je dodijeljena samo 1 potpora isto kao i u Zagrebačkoj, Osječko-baranjskoj, Karlovačkoj i Krapinsko-zagorskoj županiji što nije niti malo iznenađujuće jer se ostale županije nalaze uz more gdje je ribolov jedna od glavnih djelatnosti poljoprivrednika.

6. Rasprava

Nakon analize raspodjele EU fondova u poljoprivredi, može se prije svega zaključiti kako sredstva koja EU priprema za Republiku Hrvatsku svake godine su doista velika. Bitno je uz obučeni kadar i dovoljno educirane poljoprivrednike pisanjem projekata za dodjeljivanje sredstava doći do istih. Jedan od razloga zbog lošije povučene potpora može biti i pretežito starije stanovništvo u ovom sektoru koje ponekad može imati i konzervativno razmišljanje prilikom dodjeljivanja sredstava iz države ili EU.

Bitno je napomenuti kako kroz godine broj odobrenih sredstava raste, a razlog može biti konstantno ulaganje u virtualizaciju kojom se smanjuju administrativni postupci te se skraćuju procedure obrade natječaja.

Kada je riječ o EPFRR-u ukupno je sredstava za alokaciju bilo 3.247.341.458 EUR, od kojih je raspisano 3.247.341.458 EUR, a ugovoreno 2.702.938.893 EUR sredstava što je iznimno veliki iskorišteni iznos koji kroz godine naravno može biti sve veći i učinkovitiji. Ovo je pokazatelj kako se poljoprivredna djelatnost u Republici Hrvatskoj ipak konstantno razvija i raste bez obzira na veliki broj iseljenika iz države. Prostora za napredak svakako uvijek ima, te je potrebno uz sve navedeno riješiti pitanje investicija u poljoprivredna zemljišta koja u zadnje vrijeme postaju veliki problem prilikom bavljenja ovom djelatnosti.

S druge strane nalazi se Europski fond za ribarstvo koji najviše koriste stanovnici koji se nalaze uz Jadransku obalu i otoke. Naime, iskorištenost je vrlo dobra u županijama poput Istarske, Primorsko-goranske, Splitsko-dalmatinske gdje se povlači više od 200 potpora godišnje samo za ovaj sektor poljoprivrede.

Bitno je napomenuti kako se zbog navedenih fondova otvara veliki broj radnih mjesta, čak prema nekim podacima oko 3000, te su prognoze kako bi ih moglo biti i više. Edukacija predstavlja najbitniji faktor te se planira potaknuti sve poljoprivrednike da se uključe u dodjeljivanje sredstava u svim oblicima tržišnih potpora, EU fondova itd.

7. Zaključak

Poljoprivredna djelatnost u Republici Hrvatskoj poprilično je zastupljena jer je to zemlja s iznimnim geografskim položajem i velikim brojem sunčanih dana i povoljnom klimom za uzgoj raznih biljnih i životinjskih vrsta. Poljoprivreda spada u jedan od temeljnih prihoda zemlje uz turizam koji je usko vezan uz ovu djelatnost jer turisti koji se nalaze u državi također konzumiraju izvorne hrvatske proizvode dok borave u zemlji. Uz to, izvoz robe u ostale zemlje svijeta također pridonosi povećanju BDP-a zemlje. Do problema dolazi zbog iznimno niskih cijena poljoprivrednih proizvoda iz drugih država, gdje je jedna od teorija kako je jeftinije uvoziti proizvode te prodavati po nižim cijenama od cijena koje nude domaći poljoprivrednici. Ovim postupkom dolazi do obeshrabrenja domaćih poljoprivrednika koji ulažu velike napore, no bez obzira na to ne mogu prodati svoje proizvode u svojoj zemlji. Ulaskom Republike Hrvatske u EU otvaraju se mnoge mogućnosti jeftinijeg izvoza i lakšeg nabavljanja materijala i sirovina koje su potrebne za obavljanje poljoprivredne djelatnosti.

Europska unija te sama država nudi razne poticaje domaćim poljoprivrednicima za lakše obavljanje djelatnosti, te razvoj poljoprivrede u ruralnim krajevima. Tu se navode izravne potpore koje služe poljoprivrednicima prvenstveno kao sredstvo pomoći za dugoročni razvoj bavljenja ovom djelatnosti te promicanju i održanju ruralnog razvoja zemlje. Izravne potpore određene su i propisane posebnim Zakonom o poljoprivredi, Zakonom o obiteljskom poljoprivrednom gospodarstvu te ostalim pravilnicima vezanim za ovo područje izučavanja. Uz izravne potpore navode se i državne potpore u poljoprivredi koje predstavljaju jedan od temeljnih čimbenika financiranja poljoprivredne djelatnosti te su jedan od načina kojima se radi na razvijanju ruralnih dijelova. Na posljetku su detaljno obrađeni EU fondovi, Europski poljoprivredni fond za ruralni razvoj (EPFRR), pristup LEADER te Europski fond za ribarstvo (EFR). Bitno je napomenuti kako kroz godine broj odobrenih sredstava raste gdje razlog može biti konstantno ulaganje u virtualizaciju kojom se smanjuju administrativni postupci te se skraćuju procedure obrade natječaja

Literatura

1. Agencija za plaćanja u poljoprivredi, ribarstvu i ruralnom razvoju. Dostupno na: <https://www.apprrr.hr/izravne-potpore/> (Pristupljeno: 13.5.2022.)
2. Belić, M. (2011): *Potpore i javni natječaji iz EU fondova*, Nova knjiga Rast, Zagreb
3. European Commission: *EU Agricultural Economic briefs*. Dostupno na: https://agriculture.ec.europa.eu/documents_en (Pristupljeno: 14.7.2022.)
4. Europska komisija: *Poljoprivreda i ruralni razvoj*. Dostupno na: https://ec.europa.eu/agriculture/sites/agriculture/files/rural-development-2014-2020/countryfiles/common/funding-per-ms_en.pdf (Pristupljeno: 18.5.2022.)
5. Grahovac, P. (2000): *Razvitak poljoprivrede u Hrvatskoj*, vlastita naklada, Zagreb
6. Hrvatska enciklopedija: *Poljoprivreda*. Dostupno na: <https://www.enciklopedija.hr/natuknica.aspx?ID=49324#start> (Pristupljeno: 20.5.2022)
7. Intermedia projekt: *Bespovratna sredstva, bespovratne potpore, EU fondovi, poljoprivreda*. Dostupno na: [Bespovratna sredstva za poljoprivredu 2021.godine – InterMedia Projekt](#) (Pristupljeno: 20.5.2022)
8. Kesner-Škreb, M. (2012.): *Što će biti s hrvatskim državnim potporama nakon pristupanja Europskoj uniji?* Newsletter : povremeno glasilo Instituta za javne finacije, 2012, 14, 1 – 8. Dostupno na: <http://www.ijf.hr/upload/files/file/newsletter/70.pdf> (Pristupljeno: 14.7.2022.)
9. Knežević, N. (2018.): *Financiranje poljoprivrede i ruralnog razvoja putem programa i fondova EU*, Sveučilište Jurja Dobrile u Puli, Pula. Dostupno na: <https://repozitorij.unipu.hr/islandora/object/unipu%3A2273/datastream/PDF/view> (Pristupljeno: 17.5.2022.)
10. Kontrec, D. (2021.): *Pravni status i raspolaganje poljoprivrednim zemljištem u Republici Hrvatskoj*. Varaždin. Dostupno na: <https://hrcak.srce.hr/131802> (Pristupljeno 17.5.2022)
11. Legčević, J., Matijaković, M., Jakopović, E. (2016.): *Agriculture as a Strategic Sector for the Purpose of Development of the Republic of Croatia*. MCSER Publishing, Rome-Italy. Dostupno na: <https://www.mcser.org/journal/index.php/mjss/article/view/9365/9044> (Pristupljeno: 14.7.2022.)
12. Ministarstvo poljoprivrede: *Godišnje izvješće o stanju poljoprivrede u 2020*. Dostupno na: [2021_12_15_Zeleno_izvješće_2020_final.pdf \(gov.hr\)](#) (Pristupljeno: 18.5.2022)

13. Ministarstvo regionalnog razvoja i fondova Europske unije: *Europski poljoprivredni fondovi*. Dostupno na: [Ministarstvo regionalnoga razvoja i fondova Europske unije - Europski poljoprivredni fondovi \(gov.hr\)](#) (Pristupljeno: 20.5.2022)
14. Operativni program za pomorstvo i ribarstvo. Dostupno na: [Završno-izvješće srednjoročno-vrednovanje-OPPiR-2014.-2020..pdf](#) (euribarstvo.hr) (Pristupljeno: 17.5.2022)
15. Petrač, B. (2002.): *Agrarna ekonomika*. Ekonomski fakultet u Osijeku, Osijek.
16. Sudaric, T., Zmaic, K., Loncaric, R. (2013.): *Economic effect, experiences and expectations in agricultural cooperation in the Republic of Croatia*. Sveučilište Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku, Osijek. Dostupno na: http://www2.agrosym.rs.ba/agrosym/agrosym_2013/documents/6rd/rd25.pdf (Pristupljeno: 14.7.2022.)
17. Vlada Republike Hrvatske. Dostupno na: <https://vlada.gov.hr/> (Pristupljeno: 14.7.2022.)
18. Tufekčić, M., Tufekčić, Ž. (2013.): *EU politike i fondovi 2014.-2020*. Plavi partner, Zagreb

Popis tablica

Tablica 1 Broj poljoprivrednika prema organizacijskom obliku	5
Tablica 2 Program izravnih plaćanja.....	9
Tablica 3 Ukupni iznos potpora	10
Tablica 4 Ukupni proračun EPFRR-a	12
Tablica 5 Broj poljoprivrednika	15
Tablica 6 Osi EPFRR-a	17

Popis slika

Slika 1 Alokacija sredstava EPFRR-a.....	18
Slika 2 Europski fond za ribarstvo, dodijeljena sredstva	20

Popis grafikona

Grafički prikaz 1 Broj poljoprivrednika.....	16
--	----